

GERONTOPSYKOLOGISK SELSKAB

KURSUS I ALMEN GERONTOPSYKOLOGI II – 22.-23. JANUAR 2018

TAB & SORG I ALDERDOMMEN samt RESERVEKAPACITET I DET SENE VOKSENLIV

DAG 1

Tab og sorg i alderdommen – personlighed, tilpasning og mestring ved Lektor Maja O'Connor

DAG 2:

Reservekapacitet i det sene voksenliv – biologiske og psykologiske aldringsprocesser i kontekst ved Professor MSO Lars Larsen

Kursets undervisere er:

Maja O'Connor er cand.psych. aut. PhD og Lektor ved Psykologisk Institut, Aarhus Universitet. Hun har gennem mange år haft fokus på ældre efterladte i sin forskning hos ældre efterladte. Se mere om hendes aktuelle projekt [her](#)

Lars Larsen er Professor MSO i psykologi ved Psykologisk Institut, Aarhus Universitet og Centerchef ved Center for Livskvalitet, Sundhed og Omsorg, Aarhus Kommune. Gennem de seneste mange år har Lars forsket og undervist i gerontopsykologi ved Aarhus Universitet. I 2016 blev han centerleder for det nyoprettede [Center for Livskvalitet](#) der tilbyder psykologsamtaler til ældre i hjemmeplejetilbud og på plejecentre i Aarhus Kommune.

Kurset afholdes i DP's lokaler i Stockholmsgade 47, 2100 København Ø

Den 22. januar kl. 10.00 – 17.00 - Den 23. januar kl. 8.30 – 15.30

Max 25 deltagere. Pris for medlemmer af Gerontopsykologisk Selskab kr. 2000. For ikke medlemmer kr. 2500.

Kurset er godkendt til den Gerontopsykologiske Specialistuddannelse under 16.4.4.2.1. Almen gerontopsykologi, 12 timer

Bemærk at for andre voksen specialer kan kurset evt. godkendes under 5.1 Voksenmodulet - eller 5.3 Det tværfaglige modul. Se mere om kravene til specialistuddannelserne [på DP's hjemmeside](#)

Tilmelding sker ved at sende en mail til mail@psykologsbo.dk og angive dit navn, e-mail og evt. EAN nr. Betaling opkræves 1 måned før kursusstart.

Du kan med fordel melde dig ind i selskabet, dette kan ske på [selskabets hjemmeside](#)

Læringsmål for Dag 1

Tab og sorg i alderdommen – personlighed, tilpasning og mestring.

16.4.4.2.1. Almen gerontopsykologi, 6 timer.

Underviser

Maja O'Connor, Cand. Psych. Aut., Ph.d. Lektor ved Enhed for Sorgforskning, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet.

Formål

Formålet med dette kursus er, at du tilegner dig teoretisk og empirisk viden om naturlige og komplicerede sorgreaktioner ved tab hos ældre mennesker.

Læringsmål

Du vil på kurset blive introduceret til nyere og ældre sorgteori, centrale empiriske fund i forhold til naturlige og komplicerede sorgreaktioner og betydningen af personlighed, tilpasning og mestring for sorgreaktionen.

Herved får du kendskab til og får afprøvet færdigheder i:

- at kunne identificere og skelne mellem naturlige og komplicerede sorgreaktioner hos voksne
- at kunne adskille komplicerede sorgreaktioner ift. andre relevante diagnoser/tilstande
- at kunne identificere og inddrage viden om risikofaktorer for kompliceret sorg i det professionelle møde med tab hos ældre mennesker

Du får **kompetence** i at:

- forholde dig kritisk til forskellige teoretiske og praktiske perspektiver på sorg.

Målgruppe

Kurset henvender sig primært til psykologer, der i deres daglige arbejde er i kontakt med ældre mennesker i sorg. Denne kontakt kan være både direkte f.eks. som behandler, underviser eller leder for mennesker i sorg, og indirekte f.eks. som underviser, vejleder eller leder for andre professionelle eller frivillige der arbejder med mennesker i sorg.

Undervisningsform

Kurset er tilrettelagt med en blanding af kortere og længere oplæg kombineret med cases, øvelser, gruppearbejde og diskussion i plenum. Kurset er erfaringsbaseret og kræver derfor aktiv deltagelse fra kursisternes side.

Temaer i kurset

- Sorgteori gennem tiden
- Naturlig og kompliceret sorg
- Tosporsmodellen for coping med tab
- Vedvarende Sorgforstyrrelse/Prolonged Grief Disorder
- Differential diagnoser - Vedvarende Sorglidelse ift. PTSD, andre stresstilstande, depression

Litteratur

1. Stroebe, M.S. & Schut, H. (2001). Models of coping with bereavement: A review. In: Stroebe MS, Hansson RO, editors. Handbook of bereavement research: Consequences, coping, and care. p. 375-403. Washington: American Psychological Association.

Kapitlet omhandler en redegørelse for og diskussion af en teoretisk tosporsmodel for coping med interpersonelle tab. Rationalet bag Tosporsmodellen samt hvordan den bidrager til den eksisterende litteratur på feltet diskuteres.

2. Shear, K., Frank, E., Houck, P.R. & Reynolds, C.F. (2005). Treatment of complicated grief. A randomized controlled trial. JAMA, 293, 2601-08

Artiklen omhandler et randomiseret, kontrolleret studie, der sammenligner effekten af interpersonel terapi med effekten af et interventionsprogram særligt udviklet til behandling af kompliceret sorg hos efterladte med komplicerede sorgreaktioner. Tosporsmodellen der er beskrevet i den første artikel indgår både som referenceramme og terapeutisk værktøj i dette program.

3. Wittouck, C., Van Autreve, S., De Jaegere, E., Portzky, G., & van Heeringen, K. (2011). The prevention and treatment of complicated grief: A meta-analysis. Clin Psychol Rev. 31(1):69-78.

Denne artikel opsummerer relevante effektstudier af psykologisk forebyggelse og behandling af kompliceret sorg.

4. Eventuel supplerende læsning: Guldin, M. (2014). Tab og sorg. En grundbog for professionelle. Kbh.: Hans Reitzels.

Evaluering

Kurset evalueres mundtligt sidst på dagen og efterfølgende skrifteligt via digitalt spørgeskema. Begge dele med udgangspunkt i læringsmålene for kurset.

Godkendt til:

Specialistuddannelserne i Gerontopsykologi, 16.4.4.2.1. Almen gerontopsykologi, 6 timer.

Læringsmål for Dag 2 Reservekapacitet i det sene voksenliv – biologiske og psykologiske aldringsprocesser i kontekst

16.4.4.2.1. Almen gerontopsykologi, 6 timer.

Underviser

Lars Larsen, cand.psych., ph.d., Professor MSO, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet og Centerchef ved Center for Livskvalitet, Sundhed og Omsorg, Aarhus Kommune.

Formål

Formålet med dette kursus er, at du tilegner dig teoretisk og empirisk viden om dispositionelle individuelle forskelle i kognitivt potentiale, og de biologiske, psykologiske og sociale aldringsprocesser, der, i samspil hermed, bliver afgørende for mængden af reservekapacitet sent i ontogenesen.

Læringsmål

Sammen at analysere fænomenet reservekapacitet i lyset af udvalgt intelligensforskning og deltageres erfaringer fra klinisk praksis.

Du vil på kurset blive introduceret til forskellige intelligensteorier og centrale empiriske fund fra såvel klassisk som nyere intelligensforskning. Vi vil på baggrund heraf, og med udgangspunkt i deltageres kliniske erfaringer, diskutere praktiske implikationer af individuelle forskelle i reservekapacitet i det sene voksenliv. Det aktuelle fænotypiske udtryk hos en given ældre person vil blive søgt forstået som resultatet af et livslangt samspil mellem på den ene side individuelle ressourcer, både dispositionelle og erhvervede, og på den anden henholdsvis kontekstuel fordring og støtte.

Perspektiverende vil fænomenet reservekapacitet blive diskuteret i lyset af personlighedsmæssige faktorer, trivsel og resiliens.

Herved får du kendskab til og får afprøvet færdigheder i:

- At kunne redegøre for og analysere begrebet kognitiv reserve.
- At kunne skelne mellem forskellige intelligensteorier.
- At kunne analysere disse teoriers gyldighed i lyset af relevant empiri.
- At få kendskab til sammenhængen mellem aldring og intelligens.
- At anvende egne kliniske erfaringer som katalysator for en forståelse af de kliniske implikationer af aldersrelaterede forandring og kontinuitet i intelligens.
- At kunne perspektivere din viden om kognitiv reserve i forhold til personlighed, trivsel og resiliens.
- At forstå betydningen af kognitiv reserve i et transaktionistisk udviklingsperspektiv.

Du får **kompetence** i at:

- Inddrage såvel teoretisk som empirisk viden om kognitiv reserve i din kliniske praksis.

Målgruppe

Kurset henvender sig primært til psykologer, der i deres daglige arbejde er i kontakt med ældre mennesker.

Undervisningsform

Kurset er tilrettelagt med en blanding af kortere og længere oplæg kombineret med dialog i både grupper og plenum. Kurset er erfaringsbaseret og kræver derfor aktiv deltagelse fra kursisternes side.

Temaer i kurset

- Hvad er reservekapacitet?
- Individuelle forskelle i generelt kognitivt potentiale og deres oprindelse.
- Udvalgte teorier om intelligens.
- Empirisk afklaring af de forskellige teories nøgleantagelser.
- Praktiske implikationer af individuelle forskelle i intelligens
- Aldring og kognitive forandringer; relativt og absolut
- Intelligens og psykoterapeutisk potentiale
- Andre faktorer, såsom personlighed, trivsel og resiliens, der er afgørende for et godt senvoksenliv.
- Reservekapacitet i et transaktionistisk udviklingsperspektiv.

Litteratur

1. Stern, Y. (2009). Cognitive Reserve. *Neuropsychologia*, 47(10): 2015–2028.

Teksten forsøger at give en sammenhængende teoretisk redegørelse for fænomenet reservekapacitet illustreret med udvalgte empiriske eksempler. Begrebet dækker grundlæggende over det faktum, at neurale skader af samme type og omfang kan manifestere sig meget forskelligt, og at nogle individer har højere kognitiv kapacitet end andre med tilsvarende skader.

2. Detterman, D. K. (2006). Spearman's g: Past, present, and future. I: R. A. Peel & M. Zeki (Red.), *Human ability – Genetic and environmental influences* (s. 19-45). London, United Kingdom: Galton Institute.

Teksten er en introduktion til den generelle intelligensfaktor, g. På baggrund af en kort redegørelse for fænomenets historie, beskrives g som en latent generel faktor, der afspejler individers evne til at præstere på tværs af forskellige kognitive domæner. Denne faktor har vist sig at have relativt høje arvelighedsestimater, være stabil over tid og svær at påvirke gennem aktiv intervention.

3. Gottfredson, L. S. (2004). Life, death, and intelligence. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 4(1), 23-46.

Teksten beskæftiger sig med de praktiske implikationer af individuel variation i generel intelligens, g. *g* er forbundet med evnen til at håndtere mental kompleksitet. Denne evne er ikke blot nyttig i akademisk sammenhæng, men har også en række praktiske konsekvenser for vores dagligliv. Hverdagen er fuld af komplekse udfordringer og høj *g* øger chancen for vellykket håndtering af disse udfordringer indenfor mange forskellige praktiske områder i livet.

4. Siedlecki, K. L., Tucker-Drob, E. M., Oishi, S. & Salthouse, T. A. (2008). Life satisfaction across adulthood: Different determinants at different ages? *The Journal of Positive Psychology*, 3(3), 153-164.

Teksten redegør for en empirisk undersøgelse af, hvorvidt prædiktorer for livstilfredshed varierer i voksenlivet som en funktion af aldersforskelle. Det antages, at menneskers værdisæt forandres systematisk i takt med stigende alder, og de hermed forbundne ændrede livsbetingelser. Disse værdiskift formodes at kunne påvirke sammenhængen mellem livstilfredshed og prædiktorer herfor. Forfatterne forventede, at flydende intelligens ville være vigtigere tidligere i voksenlivet, mens krystalliseret intelligens ville være vigtigere senere i voksenlivet. Det forventedes også, at affektive træk ville være stabile prædiktorer for livstilfredshed på tvær af forskellige aldersgrupper.

5. Lawton, M.P. & Nahemow, L. (1973). Ecology and the aging process. In: Eisdorfer, Carl (Ed) & Lawton, M. Powell (Ed). *The psychology of adult development and aging*, (619-674). Washington, DC, US: American Psychological Association.

Teksten introducerer en såkaldt økologisk model for aldring, der pointerer, at funktionsniveau på et givet tidspunkt er resultatet af et livslangt samspil mellem på den ene side individuelle ressourcer og på den anden side henholdsvis krav og støtte fra konteksten.

Evaluering

Kurset evalueres mundtligt sidst på dagen og efterfølgende skrifteligt via e-mail. Begge dele med udgangspunkt i læringsmålene for kurset.

Godkendt til:

Specialistuddannelserne i gerontopsykologi, 16.4.4.2.1. Almen gerontopsykologi, 6 timer.